

N:o 49.

Af herr **W. Walldén**, m. fl., om upphäfvande af eller nedsättning i vissa tullar på lifsmedel.

Bland de grundsatser för vår tullagstiftning, hvilka gjort sig gällande ända till systemförändringen af 1888, hafva särskildt tvenne varit af allra största betydelse för vårt näringslifs utveckling. Den ena af dessa är frigörandet från alla afgifter, i den mån statens finanser det medgifvit, af de oundgängligaste lifsmedel och förbrukningsföremånen. Den andra är tullfrihet för industriens rå- och beredningsämnen, för dess verktyg och maskiner.

Det beklagliga afsteg från dessa sunda principer, hvilket under de sista åren egt rum, måste med nödvändighet i längden utöfva ett högst betänkligt inflytande på hela vårt näringslif. Och tecken visa sig redan, att icke blott industrien drabbas af de härigenom orsakade svårigheter, utan att dessa äfven sträcka sig till viktiga grenar af landt-hushållningen och vissa klasser af jordbrukare.

Redan en dyrköpt erfarenhet härom lär väl i sin mån påskynda återgången till ett för näringslifvets sunda och kraftiga utveckling fördelaktigare tullsystem.

Men det finnes ett annat ännu mera afgörande skäl för den förhoppningen, att åtminstone den ena af de nyssnämnda grundsatserna, nemligen de oundgängligaste lifsmedlens tullfrihet, inom kort skall å nyo tillkämpa sig seger. Detta skäl är att söka i dessa tullars ur beskattningssynpunkt alldeles säregna ställning.

Tullbeskattning å oundgängliga lifsmedel är den mest betungande af alla skatteformer. Den verkar på samma sätt som en personlig skatt efter hufvudtal: ingen kan undandraga sig den.

Men derjemte är den progressiv *nedåt*. Ty i samma mån som någon befinner sig i den ekonomiska ställning, att större delen af hans inkomster åtgår till det dagliga brödets förvärfvande, i samma mån som hans kapital utgöres endast af den arbetskraft, för hvars underhåll närande föda är ett hufvudvilkor, blir för honom trycket af denna beskattning dubbelt betungande.

Denna omständighet — att lifsmedelstullarne kasta de tyngsta bördorna på de svagaste skuldrorna — är redan i och för sig skäl nog, hvarför man bör afskaffa dem och ersätta dem med lämpligare skatteformer. Och det är för oss så mycket mera en bjudande pligt att härom framlägga förslag, som vi ingalunda kunna på något sätt godkänna den protektionistiska uppfattningen att vissa af landets jordbrukare äro i sin goda rätt, då de göra hela landsdelar och hela samhällsklasser skattskyldiga under sig. Vi kunna så mycket kraftigare bestrida denna deras förmenta rätt, som vi, alldeles frånsett sjelfva principfrågan, i tullar å jordbrukets alster se icke ett verkligt botemedel för dess betryck, utan endast en lockelse till beträdande af vägar, som leda moderneringen tillbaka i stället för framåt.

Härtill kommer, att denna beskattning af vissa samhällsklasser till förmån för andra i sig innebär fröet till en hotande samhällsfara, för hvilken det vore i högsta grad fåvitskt att göra sig blind. Det är ingen obillig fordran från de kroppsarbetande klassernas sida att icke nödgas se sin brödföda på konstladt sätt fördyrad. Och när deras klagan öfver att så skett icke lyckas göra sig gällande inför lagstiftaren, är sådant i hög grad egnadt att i de djupa lagren väcka och underhålla missnöje. Och det ökas, detta missnöje, helt naturligt deraf, att hittills så godt som intet blifvit gjordt till infriande af de förespeglingar, som »det nya systemets» förkämpar så frikostigt strött omkring sig just till desse arbetare, hvilka man så tungt beskattade.

Denna vår uppfattning af lifsmedelstullarna såsom en framför andra obillig beskattning är hufvudskälet, hvarför vi tillåta oss yrka på deras snara afskaffande.

Det är så mycket viktigare att en återgång till det gamla bepröfvade systemet med tullfrihet för folkets födoämnen sker *nu*, som det måste blifva svårare att åvägabringa en ändring, i fall »systemet» tillåtes att fatta fast fot särskildt i statsfinansielt hänseende. Det är en i statshushållningen blott allt för ofta besannad erfarenhet, att stora inkomster skapa stora utgifter. Man vänjer sig lätt ifrån sparsamhet, när stora summor på de indirekta skatternas väg liksom af sig sjelft strömma in i statens kassakista. Man förbiser blott allt för lätt, att medlen

lika fullt tagas ur folkets fickor. Och man glömmer, att — från hvilken synpunkt saken än ses — dessa inkomster äro dömda att en gång försvinna. Enligt tullvännernas egen teori skola ju »skyddstullar» så utveckla produktionen inom landet på importens bekostnad, att de inkomster staten kan påräkna af dessa tullar ständigt sjunka för att till slut i det närmaste försvinna. Å andra sidan hysa lifsmedelstullarnas motståndare en redan genom de nya valen till Andra Kammaren ytterligare stärkt öfvertygelse, att oviljan mot denna beskattning — framför allt i händelse denna ovilja skulle komma att underblåsas af ett eller annat hårdt år — skall så tillväxa, att den till slut oemotståndligt sopar bort dessa tullar.

Ännu är dock lyckligtvis icke »det nya systemet» hos oss fast rotadt. Ännu torde man utan allt för väsentliga ekonomiska och statsfinansiella svårigheter kunna vända tillbaka i rätta spåret. Vi äro de första att erkänna faran af täta rubbningar i fråga om ekonomiska system. Men det synes oss vara en långt mindre rubbning att nu, i fråga om lifsmedelstullarna, återföra förhållandena till hvad de voro före 1888 än att fortsätta byggandet på den grund, som lades genom det obetänksamma omstörtandet af vårt sedan så lång tid tillbaka rådande tullsystem.

Här i Sverige har dessutom lifsmedelsbeskattningen en alldeles särskildt förhatlig karakter i följd af det sätt, hvarpå den åvägabragtes. Det skedde, som bekant, genom rösterna af ett antal representanter, hvilka intagit sina platser i riksdagen icke på grund af valmännens förtroende, utan i följd af domstols utslag. Man må visserligen invända, att Första Kammaren, som i sista hand leder sitt ursprung från den kommunala röstskalan, i alla händelser skulle senare erhållit en så öfverväldigande tullvänlig sammansättning, att tullvännerna äfven utan biståndet af stockholmsrepresentanterna skulle lyckats genomdrifva rågtullen och öfriga lifsmedelstullar. Det förefaller dock mycket otroligt, att, om frågan fått anstå, exempelvis till innevarande år, med dess i åtskilligt ändrade förhållanden, en omröstning om brödtullarna skulle ledt till deras påläggande. Säkert är emellertid att, om så skett, hade nationen långt villigare fogat sig deri, än när lifsmedelsbeskattningen, såsom nu är fallet, blef frukten af en genom valprocess tillkommen majoritet.

Emellertid ligger just i sättet för lifsmedelstullarnas genomdrifvande en ytterligare anledning för oss att nu, sedan nya val till Andra Kammaren egt rum, påyrka deras afskaffande.

Vi öfvergå nu till några erinringar rörande de viktigaste af de tullsatser, hvilkas upphäfvande vi tillåta oss föreslå.

Bland dessa intager *fläsktullen* en alldeles särskild ställning. Som bekant är det hufvudsakligen torrsaltadt amerikanskt fläsk af mycket hög fetthalt, som hit införes. Detta slags fläsk utgör den ojemförligt större delen af hela införseln. Det förtäres mest af befolkningen i de bygder, der man i större utsträckning har sin utkomst af bergsbruk eller skogsdrift. Arbetaren i dessa yrken har af erfarenheten lärt, att vid ansträngande arbete, särdeles under den kalla årstiden, det feta fläsket är för honom långt mera närande än det magrare svenska. Äfven om detta erhöles lika billigt eller billigare, är det mindre lämpadt för hans behof.

Det är således ej nog dermed, att fläsktullen, som håller det amerikanska fläsket uppe i pris, i främsta rummet drabbar landsdelar, hvilka icke sjelfva producera tillräckligt med brödsäd och således äfven i öfrigt hårdast betungas af lifsmedelsbeskattningen; inom dessa bygder är det framför allt arbetarnes klass och särdeles de, som i hård vinterkyla utföra ett strängt arbete, hvilka i följd af tullen se sitt sofvel fördradt med 30 till 40 procent af varans värde.

Än mera motbjudande förefaller denna tull, då det väl får anses för afgjordt, att icke ens det mål, som hägrat för tullens vänner, nemligen den svenska svinafvelns skyddande mot utländsk konkurrens, i någon väsentlig mån vinnes.

Införseln af fläsk, hufvudsakligen amerikanskt, utgjorde under de senaste fem åren:

År 1886	9,536,802 kg.
„ 1887	8,032,025 „
„ 1888	5,458,000 „
„ 1889	5,060,000 „
„ 1890 januari—november.....	8,248,000 „

Samtidigt utgjorde utförseln af fläsk:

År 1886	1,588,346 kg.
„ 1887	3,125,192 „
„ 1888	4,744,000 „
„ 1889	7,347,000 „
„ 1890 januari—november.....	5,783,000 „

Införseln och utförseln af lefvande svin utgjorde:

	Införseln.	Utförseln.
År 1886	932,173	3,387,676 kg.
„ 1887	1,383,562	3,936,590 „
„ 1888	212,612	18,756 „
„ 1889	87,051	237,121 „

Af ofvan anförda siffror synes, att svinafveln inom landet raskt utvecklats sig äfven före tullen och således oberoende af densamma. Uppenbart är också, att tullen trots sin oskäligen höjd icke kan hindra en betydande import. Detta är också helt naturligt. Det utgör blott ett nytt bevis för en sanning, som framhölls under tullstriden, nämligen att det svenska fläsket och det amerikanska äro två olika varor, hvilka endast på ett mycket inskränkt område konkurrera med hvarandra. De hafva olika marknad. Det svenska fläsket kan såsom finare och mindre fett söka sig en jämförelsevis mycket fördelaktig marknad i utlandet. Vi meddela här prisuppgifter för svenskt fläsk i England och för amerikanskt fritt i Stockholm. Till det senare priset kommer här tullen af 20 öre för kilogram.

Nedanstående pris hafva enligt svenske mejeriagentens i Manchester meddelande erhållits i England för 1 kilo *svenskt fläsk* 1890.

	Magert.	Fett.
maj	92 à 1,05.	85 à 1.
juni	94 à 98.	90 à 94.
juli	92 à 1.	84 à 92.
augusti	1,01 à 1,09.	95 à 1.
september	1,07 à 10.	1,05 à 1,07.
oktober	1. à 1,09.	98 à 1,05.
november	82 à 92.	75 à 80.

Importpris pr 1 kilo å *amerikanskt benfritt* fläsk 1890 fritt i Stockholm utan assurans och undervigt.

	öre
januari.....	52 à 50.
februari	50.
mars	52 à 55.
april	54 à 55.
maj.....	55.
juni.....	53.
juli.....	53.
augusti	54 à 55,50.
september	54 à 55.
oktober	55 à 58.
november	55 à 57.
december	51 à 54.

Af dessa siffror framgår, att priset i England ställer sig ganska fördelaktigt för det svenska fläsket, äfven då vederbörlig hänsyn tages

till frakt och omkostnader. Det bör därför vara en ren nationalvinst, att en del af den inhemska fläskkonsumtionen tillgodoses från utlandet, och tillfälle beredes våra svinuppfödare att exportera sin egen vara till utlandet och der erhålla högre pris.

Visserligen har man äfven från en annan synpunkt påyrkat tull å amerikanskt fläsk. Man har sökt göra troligt, att dess förtärande skulle innebära särskilda sanitära vådor. Detta påstående har emellertid på det bestämdaste gendrivits af de i sådant hänseende mest kompetenta auktoriteter.

Under sådana förhållanden frågar man sig: hvilken är det då egentligen, som har fördel af fläsktullen? Ingen annan än statskassan. Men knappast lär väl någon, hvilka åsigter han än i öfrigt hyllar, vilja gå derhän, att han förordar fläsktull såsom en lämplig finanstull. Snarare lär väl en hvar med oss instämma deri, att från denna synpunkt vore det rent ut ovärdigt att af de fattigaste lagren i samhället utpressa en sådan skatt. Både klokhet och rättvisa fordra således dess afskaffande.

I sammanhang med tull å fläsk bör äfven ur tulltaxan utgå tull å *ister*.

Hvad *smör* beträffar, står den vara, som utifrån införes, så till vida i samma ställning till den inhemska som amerikanskt fläsk till svenskt, att det hufvudsakligen från Finland införda smöret är en till andra ändamål använd vara än största delen af det här hemma tillverkade. Detta senare betingar också, såsom välbekant är, långt högre pris såväl på den inhemska marknaden som vid export. Införseln af smör är också högst obetydlig, jemförd med den stora utförseln, hvilken under 1890 likasom under ett par föregående år torde ha uppgått till icke så långt från 15 millioner kilogram, hvaremot importsiffran icke uppgår till 3 millioner kilogram, men vissa år varit icke obetydligt mindre. På sista tiden har visserligen äfven importerats ytterst billigt amerikanskt smör. Men äfven om detta gäller naturligtvis att det icke kan ur nationel synpunkt vålla någon olägenhet, om vi här hemma förtära en billigare vara för att kunna reservera vår egen för en utländsk marknad, der den med större vinst kan afyttras.

Då tull å fläsk upphäfves, bör äfven tull å *levvande svin* afskaffas.

Något skäl för bibehållandet af tullen på *kreatur* synes så mycket mindre föreligga, som utförseln i så hög grad öfverstiger införseln. Exempelvis infördes under 1889 af nötkreatur 4,340, af får 700 och utfördes 37,380 nötkreatur och 43,630 får:

I fråga om *spanmåls- och mjöltull* gäller af naturliga skäl alldeles särskildt, hvad som i det föregående yttrats om det hämmande inflytande, lifsmedelstullbeskattningen i allmänhet öfvar på flertalet industrier. De verka ock i hög grad tillbakahållande i fråga om jordbrukets intensiva utveckling äfvensom till direkt skada för den gren af landthushållningen, som representeras af boskapsskötseln och dess binnäringar. Uppenbart är slutligen, att de för den kroppsarbetande befolkningen utgöra den ojemförligt större delen af den dem pålagda lifsmedelsbeskattningen. Och de äro långt ifrån till fördel ens för det stora flertalet af jordbrukare. Endast de, som sjelfva producera råg och hvete till afsalu — eller med andra ord omkring 36 procent af rikets samtliga private jordegare — kunna af dessa tullar draga någon nytta.

Bevillningsutskottet vid 1888 års riksdag föreslog tullens belopp för omalen spanmål, både råg och hvete, samt korn m. m. till kronor 2,50 för 100 kilogram. Man torde ha rätt till det antagande, att utskottet härvid följde den grundsats, som uttalats af ett föregående bevillningsutskott, nemligen att icke sätta tullen »så låg, att den dermed afsedda effekten äfventyrades». Också uttalades ganska allmänt från protektionistiskt håll, att om man blott finge denna tullsats och dermed följande stigning i pris, så vore detta allt hvad jordbruket behöfde.

Hvad särskildt beträffar det för den stora allmänheten viktigaste sådessalet, rågen, utgjorde den så pålagda tullen omkring 30 procent af varans då gällande pris. I följd af betydliga inneliggande lager och skarp konkurrens steg dock icke priset under det år tullen åsattes ens med dennas hela belopp. Men i följd af åtskilliga samverkande orsaker blef stegringen senare så mycket hastigare; redan 1889 var genomsnittspriset 50 procent och förlidet år 60 procent högre än 1887. Det grofva rågmjålet, till hvilket särskildt den brödköpande arbetarebefolkningen oftast är hänvisad, betalades 1887 i genomsnitt med kronor 9,50; priset steg 1888 till 11 kronor, 1889 till 14 kronor, 1890 till 15 kronor och derutöfver — allt för 100 kilogram och beräknadt efter hufvudstadens noteringar.

Med hvete är förhållandet något annorlunda, men äfven här har dock en stegring egt rum från 1887 till 1890, belöpande sig till kronor 3,50 för 100 kilogram.

Den svenske jordbrukaren har sålunda genom de sista årens konjunkturförhållanden erhållit omkring kronor 2,50 för 100 kilogram råg och 1 krona för samma vikt hvete *mera* än som vid tullens påläggande

ansågs tillräckligt. Under sådant förhållande synes krafvet på den tryckande spanmålstullens upphäfvande så mycket mera berättigadt. En skyddstull för rågodlingen borde under sådana omständigheter äfven från deras sida, som påyrkade densamma såsom en hjälp under de för tre år sedan gällande låga pris, nu anses mindre behöflig.

Men om tullen å råg, malen och omalen, upphäfves, följer med nödvändighet att äfven tullen å *hvete* afskaffas, enär det annars enligt sakkunnig uppgift icke lär kunna förhindras, att mjöl af det dyrare sädeslaget införes under namn af rågsikt.

Då tullen å brödsäden borttages, måste naturligtvis äfven tullen å *bröd* i tulltaxan upptagen under rubrik »bröd, andra slag», upphäfvas.

De skäl, som tala för *potatistullens* skyndsamma upphäfvande, äro allt för kända för att här behöfva upprepas. Det är nödvändigt att bereda tillfälle till tullfri införsel af detta för den fattigaste befolkningen oumbärliga födoämne, af hvilket förrådet anses långt före nästa skörd vara upprymd. Derjemte lär jordbrukaren behöfva att införa icke obetydligt af sättpotatis.

Med stöd af hvad vi här anfört tillåta vi oss hemställa,

att Riksdagen ville upphäfva tullen å: *fläsk, kött; smör, äfven konstjordt, ister; nötkreatur, får, svin; spanmål, omalen: råg, hvete, korn, ärter, bönor; spanmål, malen: mjöl och gryn, alla slag; ris; bröd, andra slag, samt potatis, äfven krossad eller rifven.*

Om mot förmodan Riksdagen skulle finna att afskaffandet på en gång af samtliga dessa tullsatser skulle stöta på oöfvervinneliga svårigheter i afseende på statsregleringen, och att deras aflyftande därför måste ske mera successivt, få vi, *med vidhållande af vårt yrkande i afseende på öfriga här uppräknade artiklar, alternativt föreslå,*

att Riksdagen ville besluta att nu nedsätta tullen å *spanmål, omalen: råg, hvete, korn, ärter, bönor, från dess nuvarande belopp 2 kronor 50 öre för 100 kilogram till 1 krona 50 öre; spanmål, malen: mjöl, gryn alla slag, från 4 kronor 30 öre för 100 kilogram till 2 kronor 50 öre; ris, från 2 kronor 50 öre för 100*

kilogram till 1 krona 50 öre; bröd, andra slag, från
4 kronor 3 öre för kilogram till 2 kronor 5 öre.

Stockholm den 26 januari 1891.

Ernst Beckman. *Hugo E. G. Hamilton.* *Joh. Johansson.*
Christian Lovén. *Wilh. Walldén.*

Häruti instämma:

E. J. Ekman. *Magnus Höjer.* *Olof Olsson.*
J. A. Fjällbäck. *P. J. M. Erikson.* *Emil Hammarlund.*
Fridtjuv Berg. *Curt Wallis.* *Gustaf Ericsson.*
Edvard Wavrinsky. *N. Linder.* *J. Mankell.*
A. H. Fock. *A. E. Nordenskiöld.* *Richard Gustafsson.*
Arvid Gumælius.

I det första alternativet instämma:

Siaten von Friesen. *A. Hedin.*